

Politechnika Łódzka

Instytut Elektroniki

Programowanie Mikrokontrolerów

Wyświetlacz alfanumeryczny oparty na
sterowniku Hitachi HD44780.

mgr inż. Paweł Poryzała

Zakład Elektroniki Medycznej

Alfanumeryczny wyświetlacz LCD

- Wyświetlacz LCD – zagadnienia:
  - Opis interfejsu i standardu HD44780 (Hitachi),
  - Możliwe organizacje wyświetlacza,
  - Cykl dostępu,
  - Instrukcje,
  - Inicjalizacja,
  - Lista znaków.

Alfanumeryczny wyświetlacz LCD

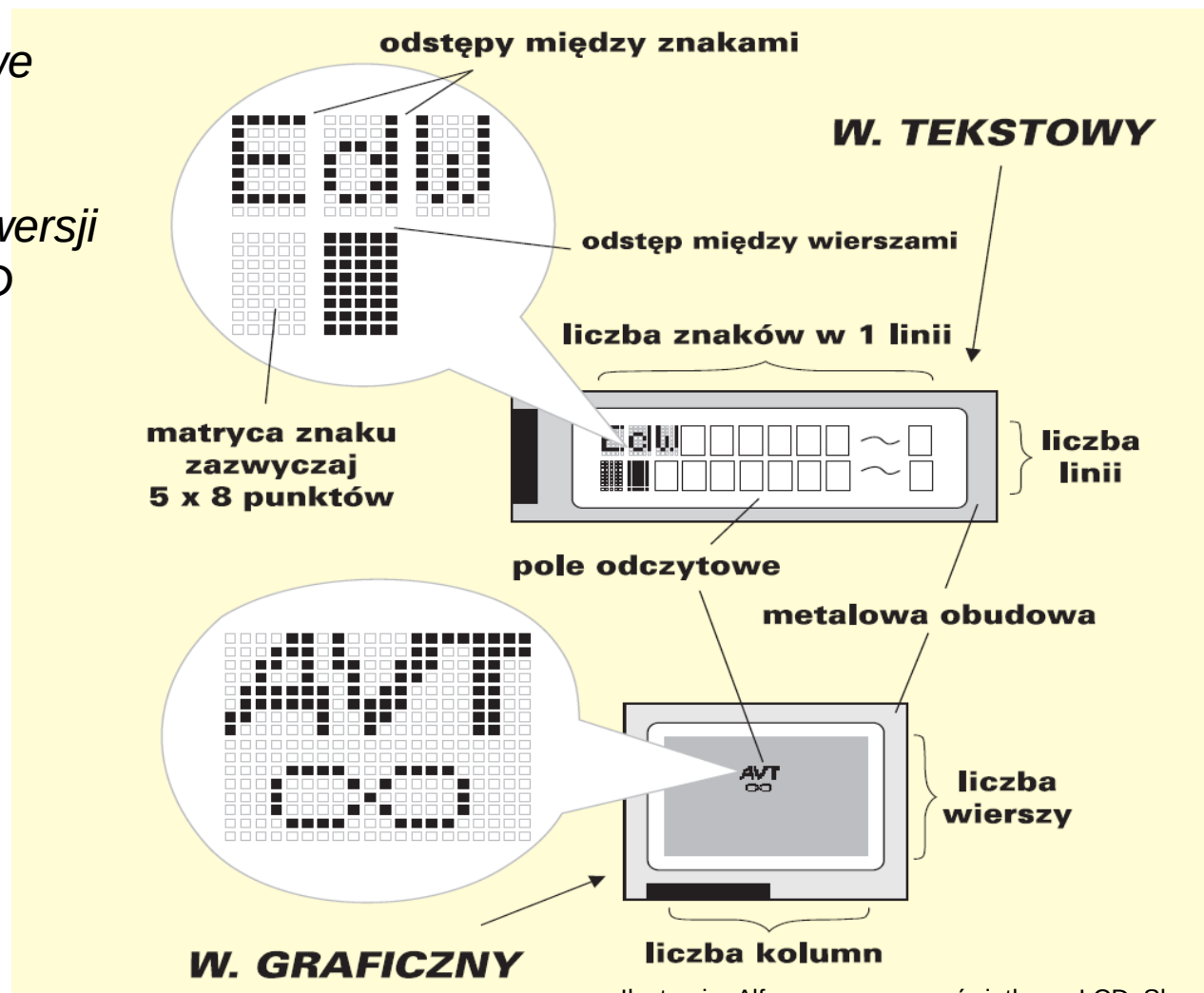

- B. popularny typ wyświetlaczy alfanumerycznych z interfejsem równoległym (8 lub 4 bitowym)
- Wyświetlacz oparty na sterowniku zgodnym z układem HD44780 f. Hitachi
- Maksymalna wielkość 40 x 4 linie
- Minimalna wielkość 8 x 1 linii
- Dwa rozmiary matryc znaków 5x8 oraz 5x10 punktów

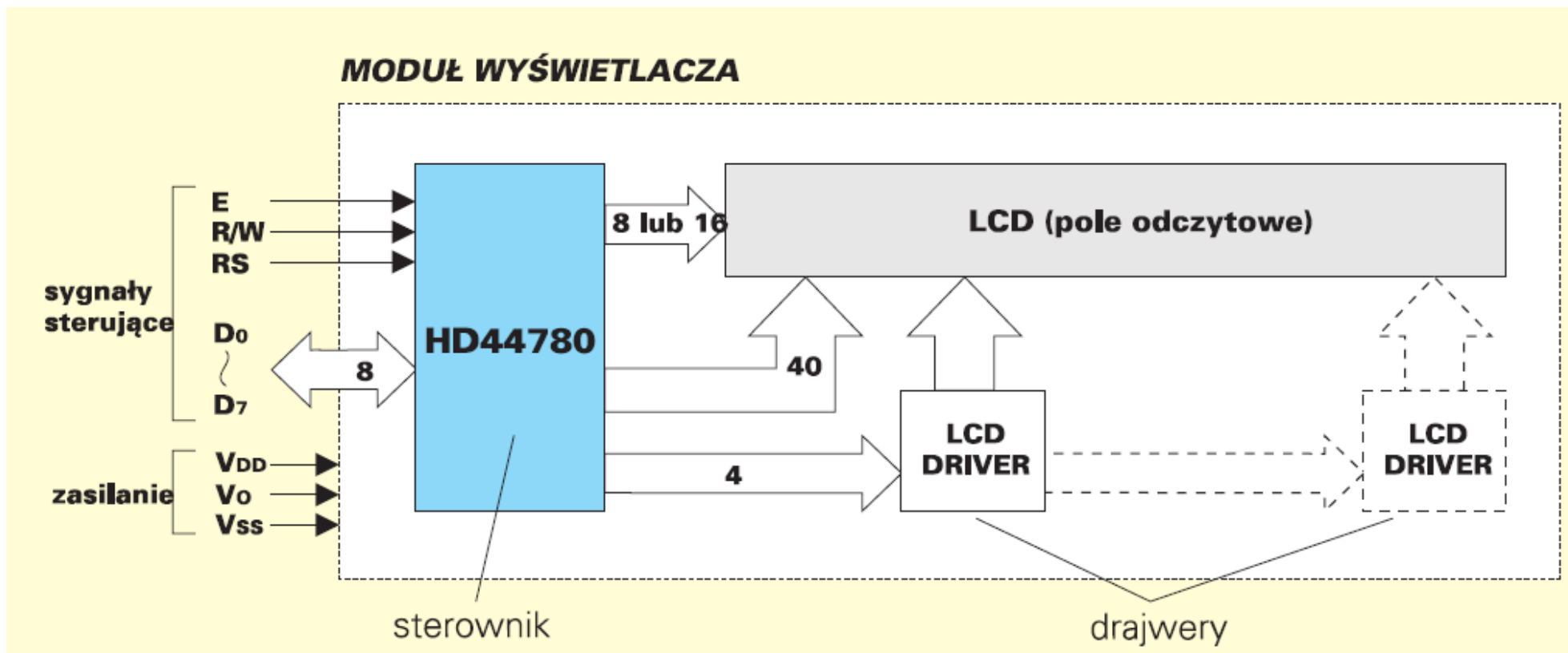
Wyświetlacz alfanumeryczny / graficzny

*Pole odczytowe
typowego
wyświetlacza
tekstowego i wersji
graficznej LCD*

Ilustracja: Alfanumeryczne wyświetlacze LCD, Sławomir Surowiński – EdW 11/97

Schemat blokowy modułu wyświetlacza

Ilustracja: Alfanumeryczne wyświetlacze LCD, Sławomir Surowiński – EdW 11/97

Sterownik HD44780, dane techniczne

- Bufor znaków DDRAM: 80 znaków (80 bajtów),
- Możliwość sterowania za pomocą interfejsu 8 lub 4-bitowego
- Wbudowany generator znaków z pamięcią CGROM:
  - 208 znaków dla matrycy 5x8 punktów,
  - 32 znaki dla matrycy 5x10 punktów.
- Możliwość odczytu danych wpisanych do DDRAM jak i CGRAM
  - 8 znaków dla matrycy 5x8 punktów,
  - 4 znaki dla matrycy 5x10 punktów,
- Szeroka gama instrukcji pomocniczych:
  - Czyszczenie wyświetlacza („Clear Display”),
  - Ustawienie kursora w pozycji początkowej („Cursor Home”),
  - Włączenie / wyłączenie wyświetlania („Display ON/OFF”),
  - Włączenie / wyłączenie kursora („Cursor ON/OFF”),
  - Przesuwanie kursora prawo / lewo („Cursor Chift”),
  - Przesuwanie wyświetlanego tekstu („Display Shift”).
- Automatyczny układ resetowania modułu po włączeniu zasilania.

Wyprowadzenia modułu wyświetlacza

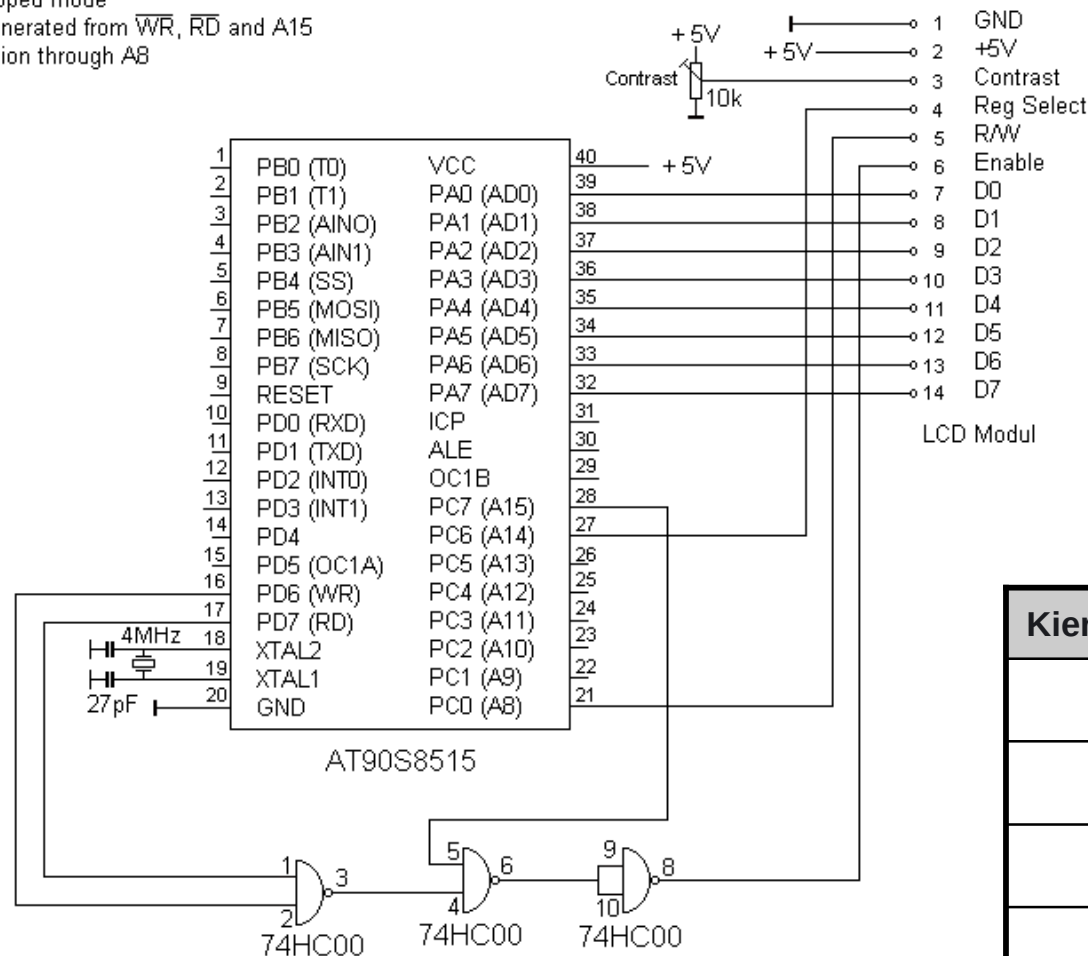
Numer końcówki	Symbol	Opis	
1	GND	Power	Ground
2	VCC		Power supply for logic circuit
3	VO		LCD contrast adjustment
4	RS	Control	Register Select (RS = 0 – INSTRUCTION REGISTER, RS = 1 – DATA REGISTER)
5	R/W		Read / Write (R/W = 0 – REGISTER WRITE, R/W = 1 – REGISTER READ)
6	E		Enable
7	DB0	Parallel Data	Data Bit 0
8	DB1		Data Bit 1
9	DB2		Data Bit 2
10	DB3		Data Bit 3
11	DB4		Data Bit 4
12	DB5		Data Bit 5
13	DB6		Data Bit 6
14	DB7		Data Bit 7

Sposób podłączenia do systemu MCU: wyświetlacz mapowany w przestrzeni pamięci

Interfacing a LCD module to AVR AT90S8515

Memory-mapped mode

- E signal generated from $\overline{WR}$, $\overline{RD}$ and A15
- R/W selection through A8

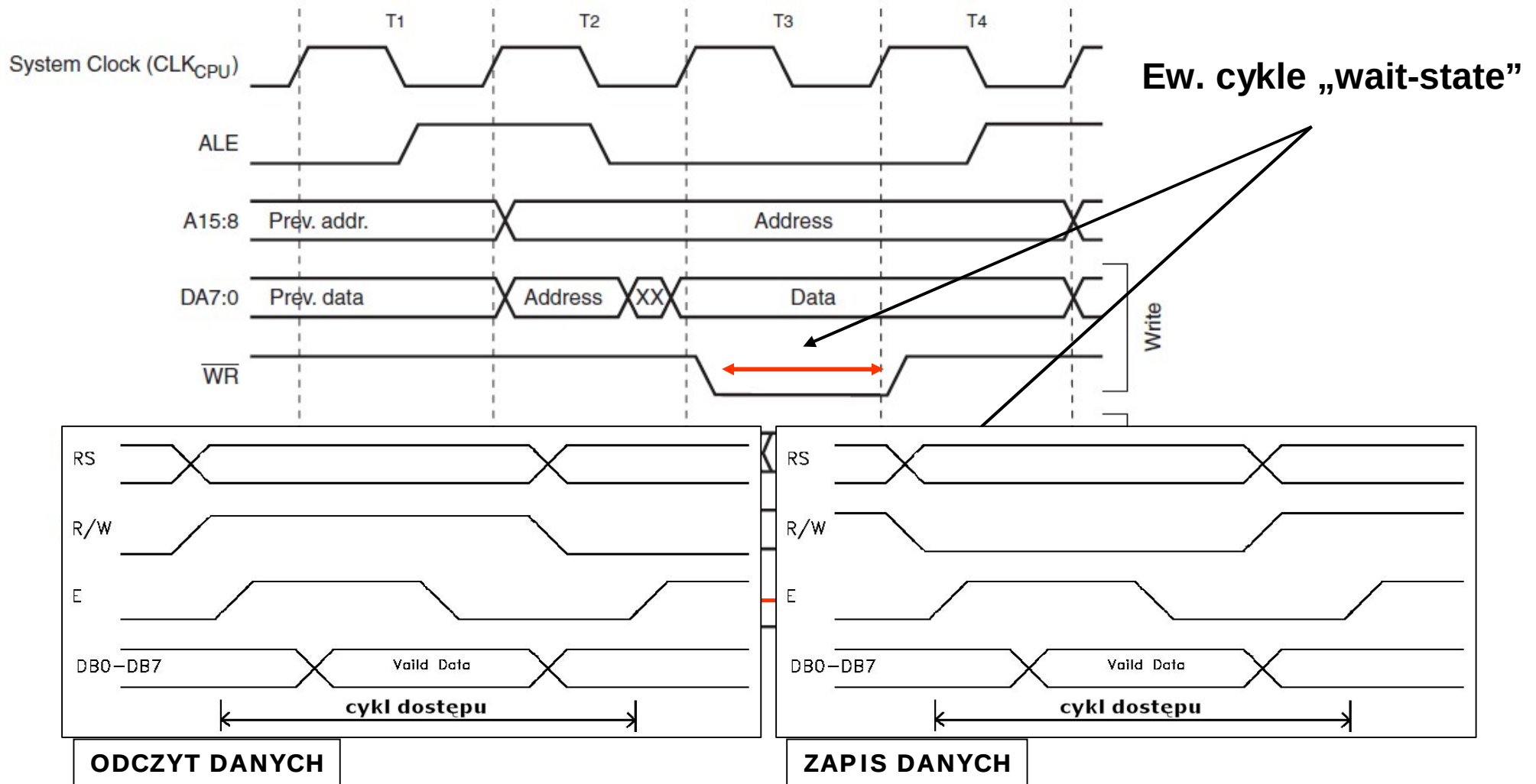
- MCU z wyprowadzoną magistralą zewnętrzej pamięci

Kierunek danych	Rejestr HD44780	Adres
Zapis	Data register	0xC000
Zapis	Instruction register	0x8000
Odczyt	Data register	0xC100
Odczyt	Instruction register	0x8100

<http://www.jump.to/fleury>

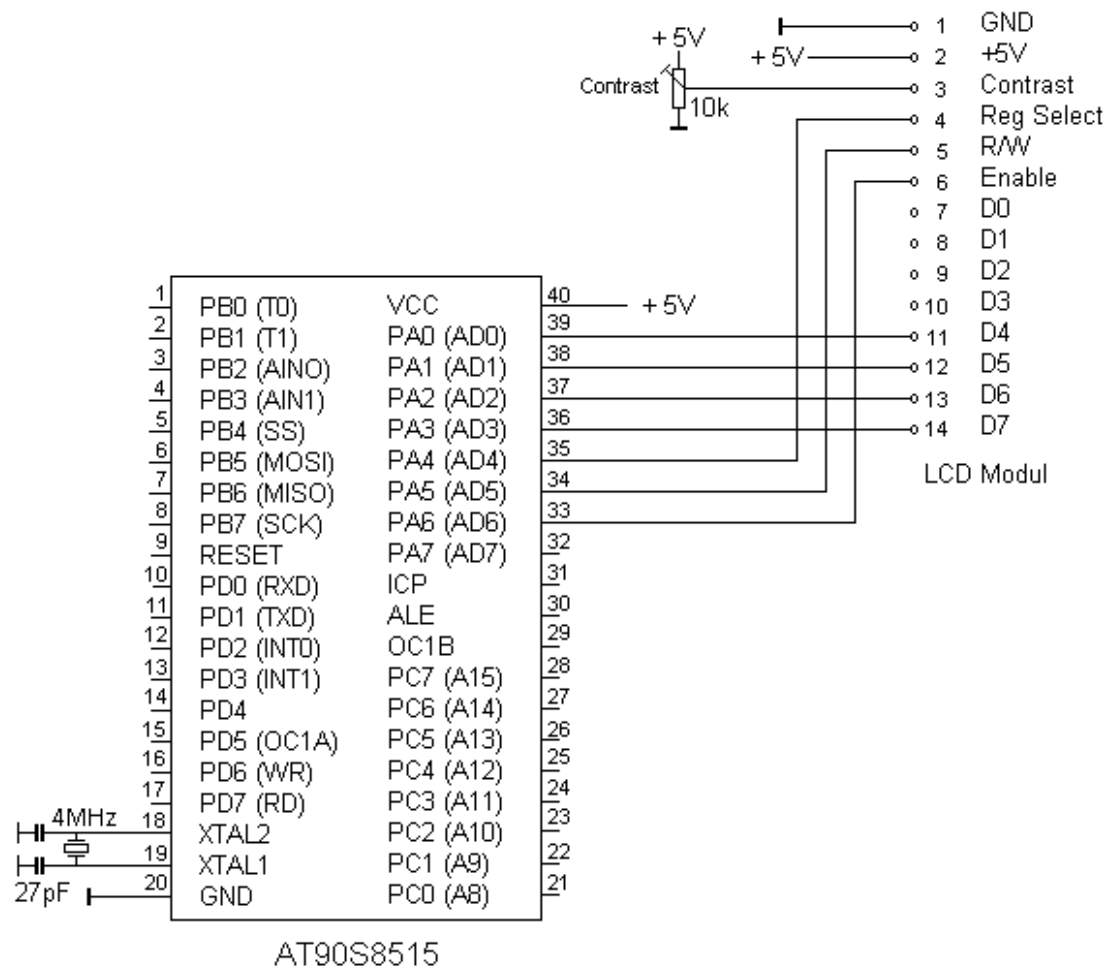

Sposób podłączenia do systemu MCU: wyświetlacz mapowany w przestrzeni pamięci

Sposób podłączenia do systemu MCU: magistrala 4-bitowa

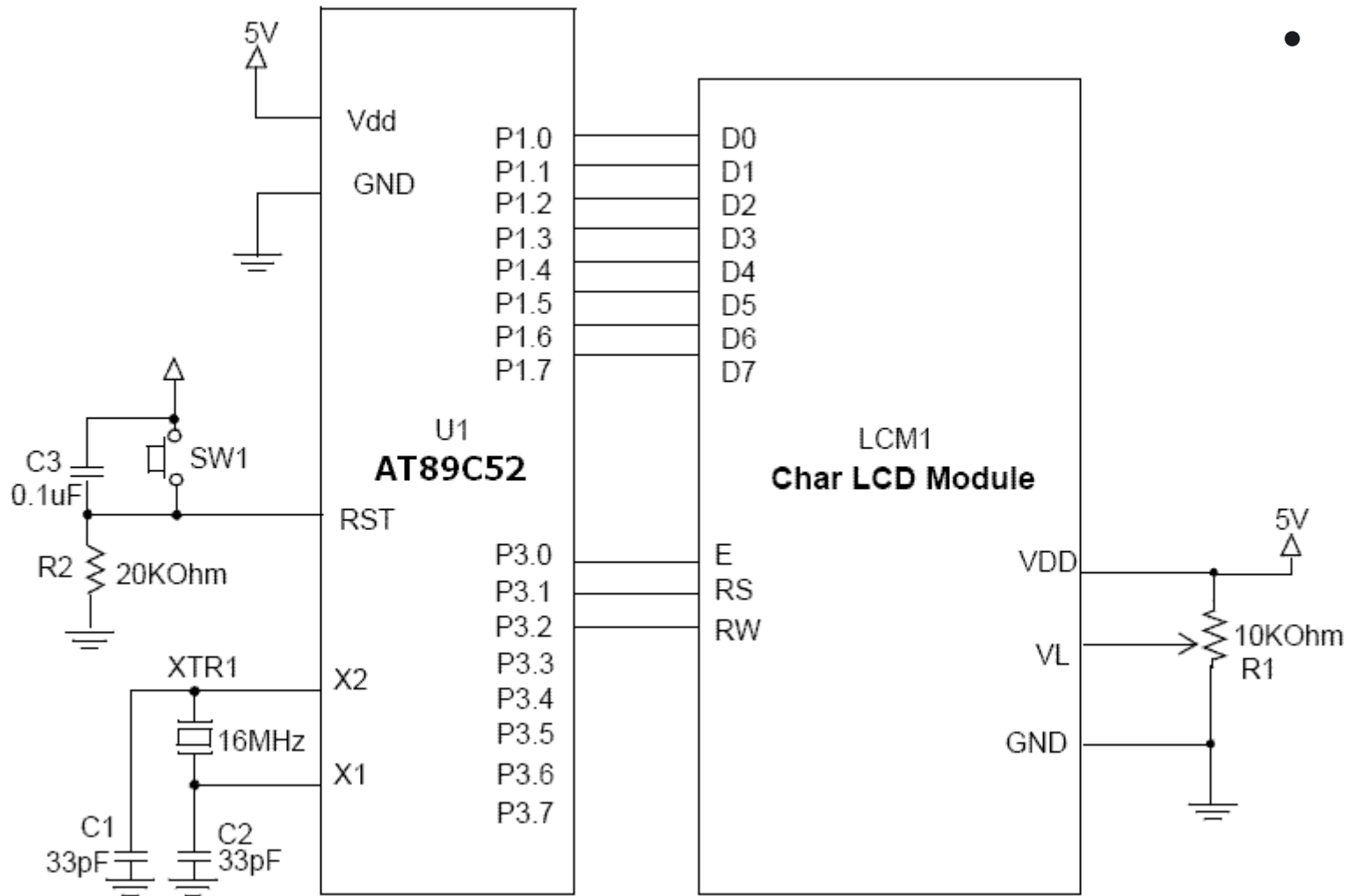
Interfacing a LCD module to an AVR AT90S8515
4-Bit Interface

- Moduł LCD sterowany z magistrali równoległej, 4-bitowej

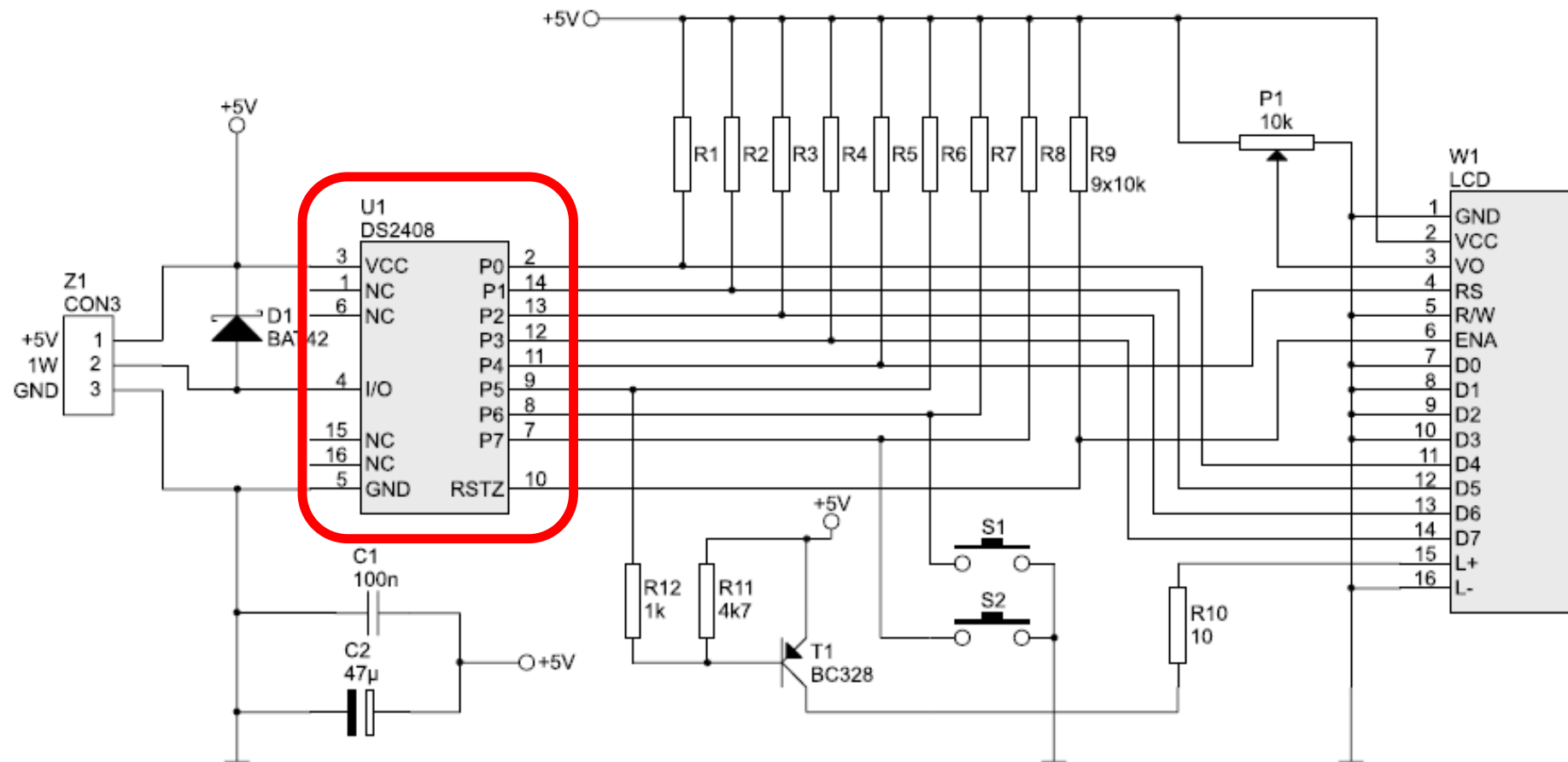
<http://www.jump.to/fleury>

Sposób podłączenia do systemu MCU: magistrala 8-bitowa

- Moduł LCD sterowany z magistrali równoległej, 8-bitowej

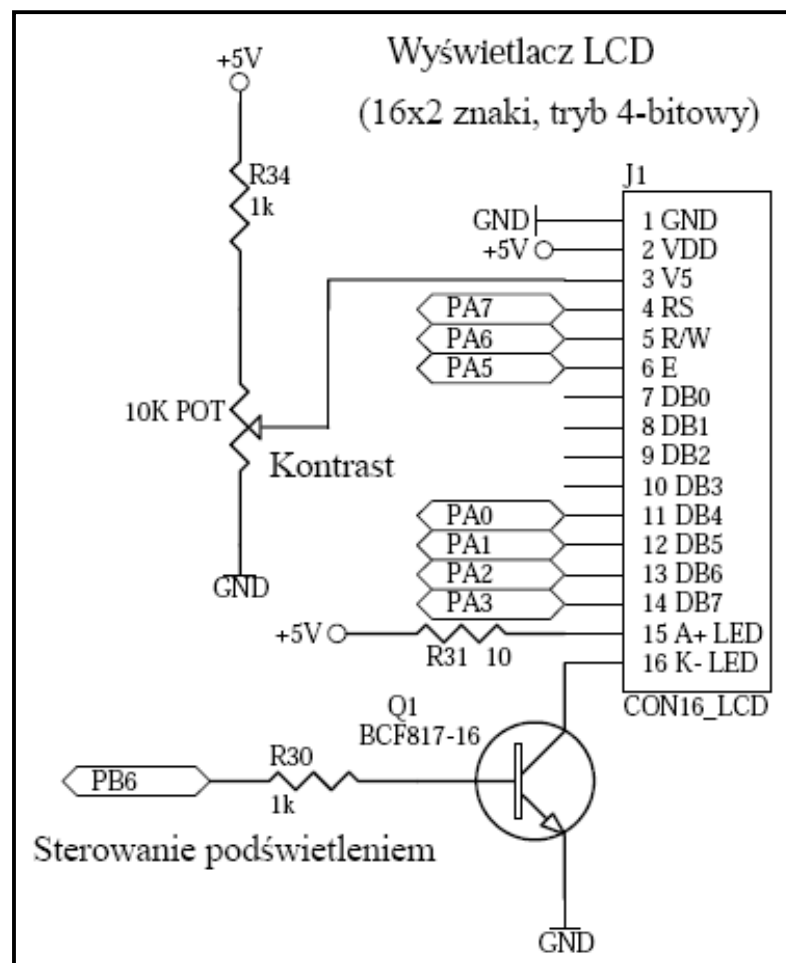
Sposób podłączenia do systemu MCU: magistrala 1Wire

- Schemat ideowy wyświetlacza z interfejsem 1-Wire

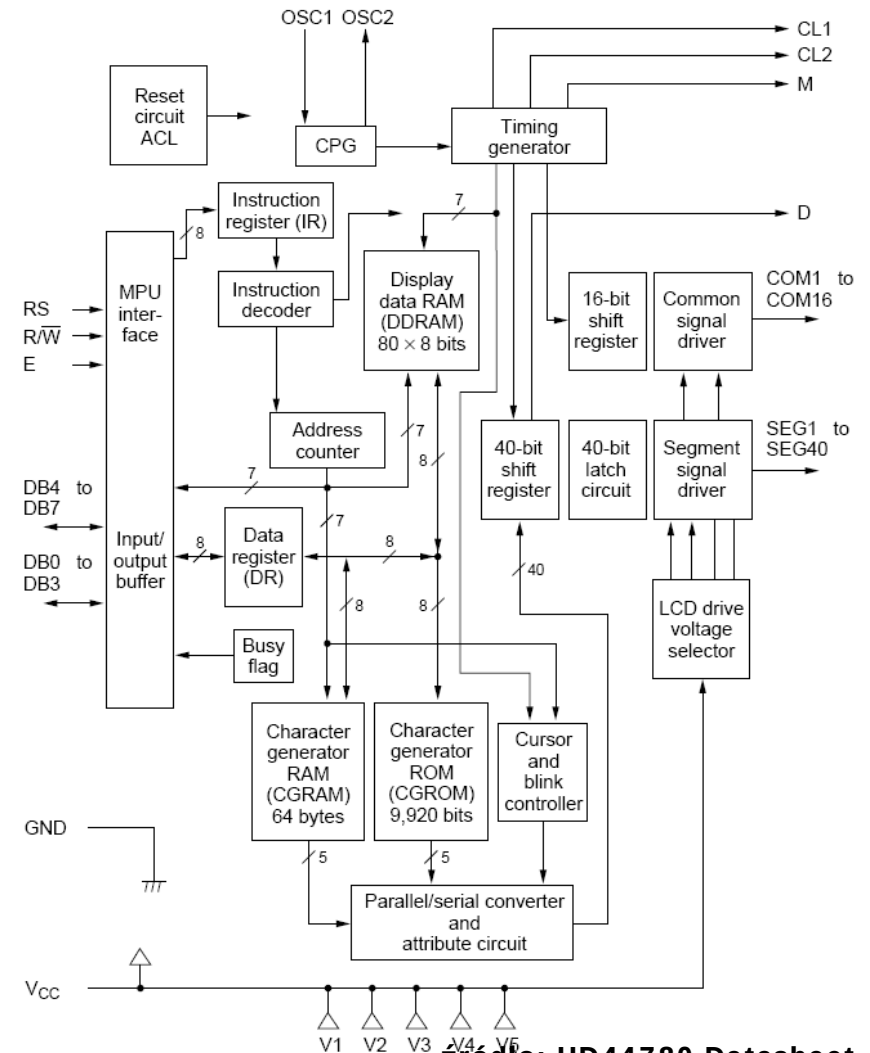
Alfanumeryczny wyświetlacz LCD z interfejsem 1-Wire – EP 5/2005

Podłączenie w systemie laboratoryjnym

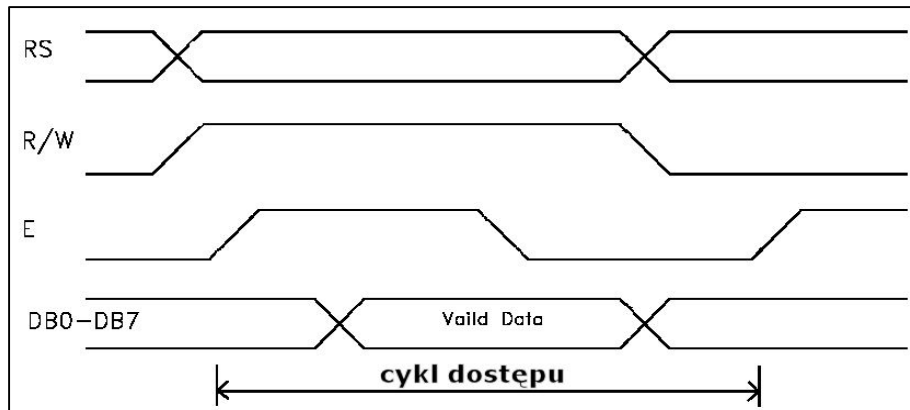
LCD - sterownik

- Dwa rejestry wewnątrz – danych (DR) i instrukcji (IR):
  - Data Register używany jest do zapisu i odczytu z pamięci DDRAM lub CGRAM
  - Instruction Register używany jest tylko do zapisu instrukcji dla wyświetlacza z uC.
- Do określenia jednego z tych dwu rejestrów (jednocześnie wyboru operacji) używana jest końcówka RS, do określenia kierunku końcówka R/W.

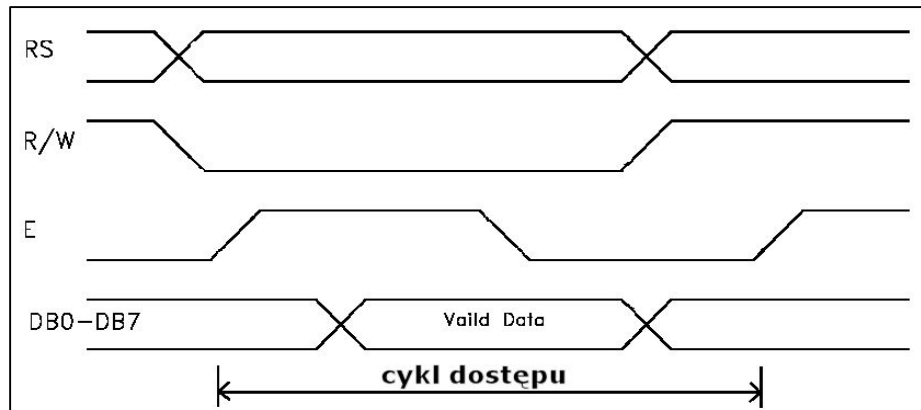

Źródło: HD44780 Datasheet

LCD – cykle dostępu

ODCZYT DANYCH

ZAPIS DANYCH

- Konieczność zachowania odpowiedniego porządku cykli dostępu do wyświetlacza,

RS	R/W	Opis
L	L	Zapis instrukcji do rejestru Instruction Register sterownika
L	H	Odczyt flagi zajętości (bit DB7) i bieżącego licznika adresu (DB0..6) w DDRAM lub CGRAM
H	L	Zapis danych do rejestru Data Register (CGRAM lub DDRAM)
H	H	Odczyt danych z wyświetlacza (DDRAM lub CGRAM) z pozycji wskazywanej przez wskaźnik adresu

- Bit E (właściwie opadające zbocze na linii E) zatwierdza kolejne instrukcje.

źródło: GTC-16026-TS6L2C Datasheet

LCD - lista instrukcji

- Dane przekazywane do wyświetlacza to:
  - Instrukcje (rozkazy),
  - Dane do wyświetlenia (kody znaków),
  - Dane do zapisania w pamięci CGRAM (zdefiniowane znaki użytkownika),
- Dane pobierane z wyświetlacza to:
  - Sprawdzanie wewnętrznego statusu (gotowość do wykonania kolejnych rozkazów), bieżącego licznika adresu pamięci DDRAM lub CGRAM
  - Dane odczytywane z pamięci modułu (z pozycji aktualnie wskazywanej przez liczniki adresów).

LCD - lista instrukcji

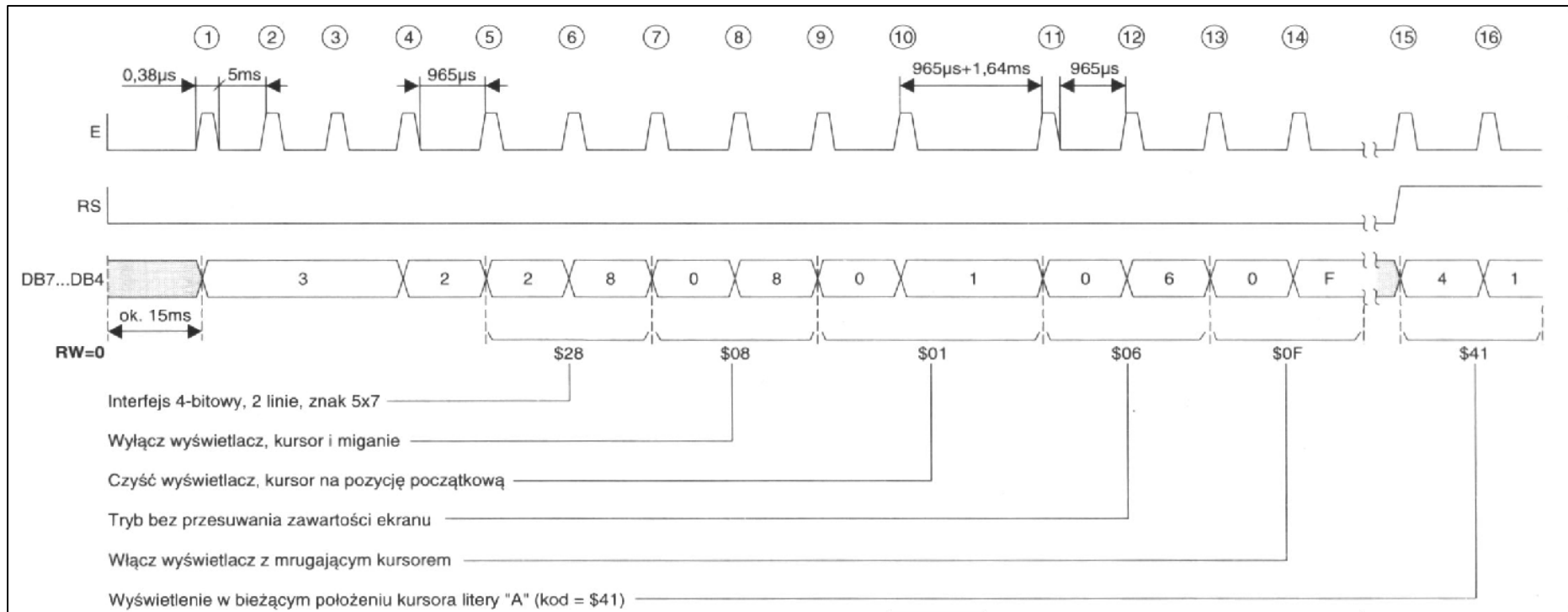
INSTRUKCJE:

Instruction	Instruction code										Description	Execution time (fosc=270KHz)
	RS	R/ W	DB 7	DB 6	DB 5	DB 4	DB 3	DB 2	DB 1	DB 0		
Clear Display	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	Write 20H to DDRAM and set DDRAM address to 00H from AC	1.53ms
Return Home	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-	Set DDRAM address to 00H From AC and return cursor to its Original position if shifted. The contents of DDRAM are not Changed.	1.53ms
Entry Mode Set	0	0	0	0	0	0	0	1	I/D	SH	Assign cursor moving direction And enable the shift of entire display.	39us
Display ON/OFF Control	0	0	0	0	0	0	1	D	C	B	Set display(D), cursor(C), and blinking of cursor(B) on/off control bit.	39us
Cursor or Display Shift	0	0	0	0	0	1	S/C	R/L	-	-	Set cursor moving and display shift control bit, and the direction, without changing of DDRAM data.	39us
Function Set	0	0	0	0	1	DL	N	F	-	-	Set interface data length (DL: 8-bit/4-bit), numbers of display line (N: 2-line/1-line) and, display font type (F: 5x11dots/5x8dots)	39us
Set CGRAM Address	0	0	0	1	AC 5	AC 4	AC 3	AC 2	AC 1	AC 0	Set CGRAM address in address Counter.	39us
Set DDRAM Address	0	0	1	AC 6	AC 5	AC 4	AC 3	AC 2	AC 1	AC 0	Set DDRAM address in address Counter.	39us
Read Busy Flag and Address	0	1	BF	AC 6	AC 5	AC 4	AC 3	AC 2	AC 1	AC 0	Whether during internal operation or not can be known by reading BF. The contents of address counter can also be read.	0us
Write Data to RAM	1	0	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	D0	Write data into internal RAM (DDRAM/CGRAM).	43us
Read Data from RAM	1	1	D7	D6	D5	D4	D3	D2	D1	D0	Read data from internal RAM (DDRAM/CGRAM).	43us

- Clear Display
- Return Home
- Entry Mode Set
- Display ON/OFF
- Cursor or Display Shift
- Function Set
- Set CGRAM Address
- Set DDRAM Address
- Read Busy Flag and Address
- Write Data to RAM
- Read Data from RAM

źródło: GTC-16026-TS6L2C Datasheet

LCD - inicjalizacja sterownika

- Sekwencja inicjalizująca sterownik wyświetlacza.

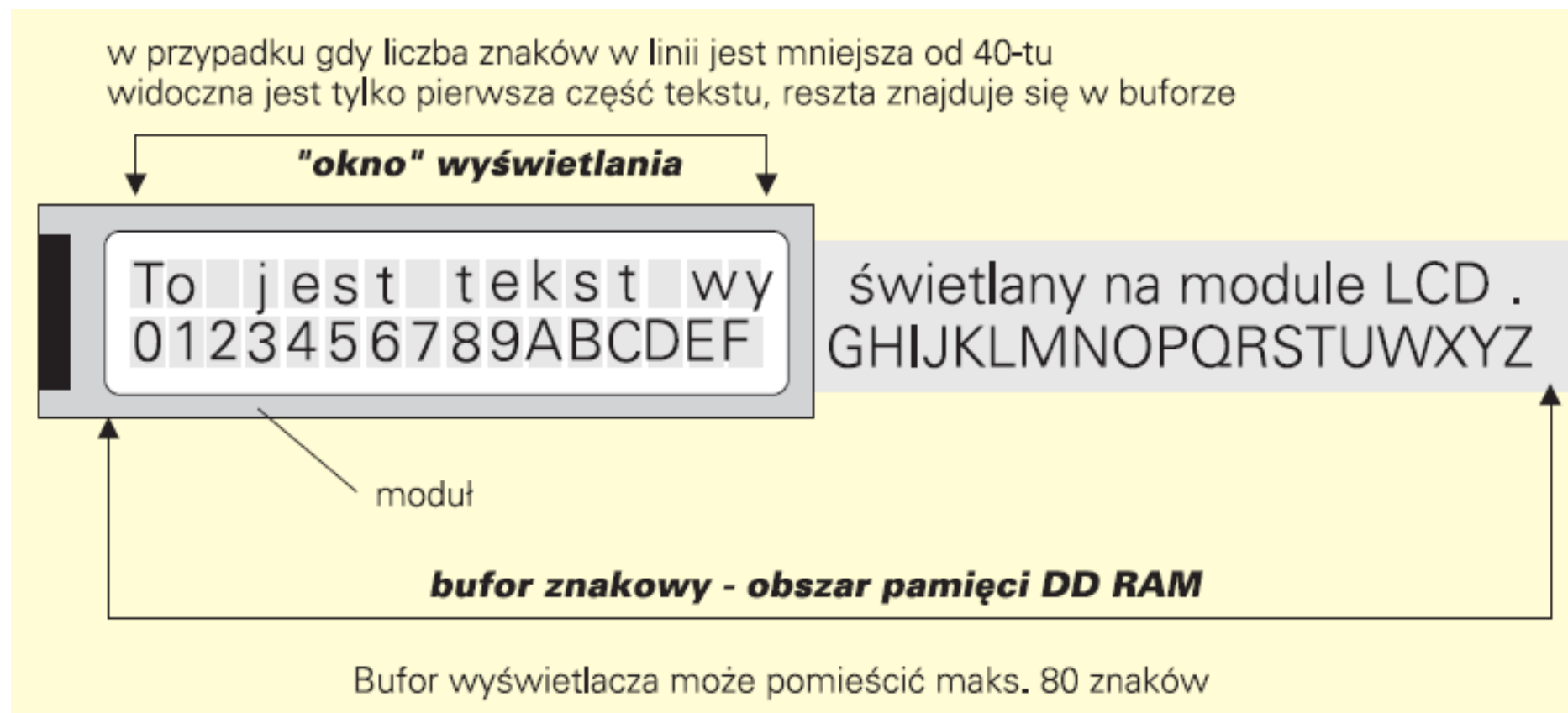
LCD - struktura pamięci

- Każdy znak na wyświetlaczu (tu o organizacji 2x16) ma odpowiedni adres w pamięci DDRAM,
- Wyświetlenie znaku na wyświetlaczu sprowadza się do wpisania jego kodu na odpowiednią pozycję w pamięci,
- Pozycję ustalamy odpowiednio adresując pamięć DDRAM,
- Alternatywnie można skorzystać z trybu auto-inkrementacji bądź auto-dekrementacji.

16 characters * 2 lines								
Line 1	Display position	1	2	3	4	.....	15	16
	DDRAM address	00H	01H	02H	03H	.....	0EH	0FH
Line 2	Display position	1	2	3	4	.....	15	16
	DDRAM address	40H	41H	42H	43H	.....	4EH	4FH

źródło: GTC-16026-TS6L2C Datasheet

Bufor znaków DDRAM oraz rzeczywiście wyświetlany tekst

Ilustracja: Alfanumeryczne wyświetlacze LCD, Sławomir Surowiński – EdW 11/97

LCD - zestaw znaków sterownika

Standard Character Pattern

Upper bit		LLLL	LLHL	LLHH	LHLL	LHLH	LHHL	HHLL	HLHL	HHHL	HHLL	HHHL	HHHL	HHHL	HHHL
Lower bit		LLLL	LLHL	LLHH	LHLL	LHLH	LHHL	HHLL	HLHL	HHHL	HHLL	HHHL	HHHL	HHHL	HHHL
CG RAM (1)		00P`P													
(2)		!1AQa9													
(3)		"2BRbr													
(4)		#3CScs													
(5)		\$4DTdt													
(6)		%5EUeu													
(7)		&6FUfu													
(8)		?7GWgw													
(9)		(8HXhx													
(10)		)9IYiy													
(11)		*:JZjz													
(12)		+;K[k<													
(13)		<L¥ll													
(14)		=M]m>													
(15)		>N^n~													
(16)		?0Lo€													

- Zawartość pamięci CGROM (Character Generator ROM) generatora znaków,
- Odpowiednio przygotowane matryce dla każdego znaku,
- Znaki wybierane są poprzez podanie odpowiedniego adresu-kodu, (w części zgodnego z ASCII),
- Wyświetlenie znaku to wpisanie jego kodu w odpowiednie miejsce pamięci DDRAM.

źródło: GTC-16026-TS6L2C Datasheet

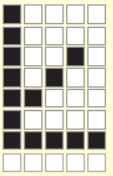
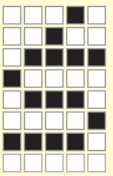
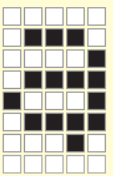
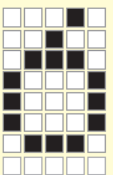
LCD - dodawanie własnych znaków

Character Codes (DDRAM data)								CGRAM Address						Character Patterns (CGRAM data)									
7	6	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0	7	6	5	4	3	2	1	0		
High				Low				High				Low		High				Low					
0 0 0 0 * 0 0 0								0 0 0				0	0	0		*	*	*	1	1	1	1	0
												0	0	1					1	0	0	0	1
												0	1	0					1	0	0	0	1
												0	1	1					1	1	1	1	0
												1	0	0					1	0	1	0	0
												1	0	1					1	0	0	1	0
												1	1	0					1	0	0	0	1
												1	1	1	*	*	*	0	0	0	0	0	
0 0 0 0 * 0 0 1								0 0 1				0	0	0		*	*	*	1	0	0	0	1
												0	0	1					0	1	0	1	0
												0	1	0					1	1	1	1	1
												0	1	1					0	0	1	0	0
												1	0	0					1	1	1	1	1
												1	0	1					0	0	1	0	0
												1	1	0					0	0	1	0	0
												1	1	1	*	*	*	0	0	0	0	0	
0 0 0 0 * 1 1 1								1 1 1				0	0	0		*	*	*					
												0	0	1									
												1	0	0									
												1	0	1									
												1	1	0									
												1	1	1	*	*	*						

- Maksymalnie do 8 własnych matryc punktów definiując własne znaki w pamięci CGRAM,
- Konieczność programowania po odłączeniu zasilania (pamięć RAM),
- Znaki są wyświetlane po wysłaniu adresów komórek ich pamięci (kodów) do sterownika.

LCD - dodawanie własnych znaków

Projektowana litera	Matryca znaku	Dane w CG RAM	Adres w CG RAM	Adres znaku w DD RAM
Ł		00010000 00010000 00010010 00010100 00011000 00010000 00011111 00000000	00h 01h 02h 03h 04h 05h 06h 07h	00h (08h)
Ś		00000010 00000100 00001111 00010000 00001110 00000001 00011110 00000000	08h 09h 0Ah 0Bh 0Ch 0Dh 0Eh 0Fh	01h (09h)
ą		00000000 00001110 00000001 00001111 00010001 00001111 00000010 00000000	10h 11h 12h 13h 14h 15h 16h 17h	02h (0Ah)
•	•	•	•	
•	•	•	•	
•	•	•	•	
•	•	•	•	
Ó		00000010 00000100 00001110 00010001 00010001 00010001 00001110 00000000	38h 39h 3Ah 3Bh 3Ch 3Dh 3Eh 3Fh	07h (0Fh)

polski znak	seria 8 kolejnych bajtów (w zapisie dziesiętnym)
ą	0, 14, 1, 15, 17, 15, 2, 0
ć	0, 2, 4, 14, 16, 16, 17, 14
ę	0, 14, 17, 31, 16, 14, 2, 0
ł	12, 4, 6, 4, 12, 4, 14, 0
ń	2, 4, 22, 25, 17, 17, 17, 0
ó	2, 4, 14, 17, 17, 17, 14, 0
ś	2, 4, 14, 16, 14, 1, 30, 0
ż	2, 4, 31, 2, 4, 8, 31, 0

polski znak	seria 8 kolejnych bajtów (w zapisie dziesiętnym)
Ą	14, 17, 17, 31, 17, 17, 19, 0
Ć	2, 14, 21, 16, 16, 17, 14, 0
Ę	31, 16, 30, 16, 16, 31, 2, 0
Ł	16, 16, 20, 24, 16, 16, 31, 0
Ń	2, 21, 25, 21, 19, 17, 17, 0
Ó	2, 14, 21, 17, 17, 17, 14, 0
Ś	2, 14, 16, 14, 1, 1, 30, 0
Ż	31, 1, 2, 14, 8, 16, 31, 0

Ilustracja: Alfanumeryczne wyświetlacze LCD, Sławomir Surowiński – EdW 11/97

LCD – dodatkowe informacje

- LCD datasheet
- HD44780 datasheet

- Peter Fleury Online:
<http://jump.to/fleury>
  - LCD interface: <http://homepage.hispeed.ch/peterfleury/avr-lcd44780.html>
  - LCD library: <http://homepage.hispeed.ch/peterfleury/avr-software.html#libs>
- LCD Info Page:
<http://www.geocities.com/dinceraydin/lcd/index.html>
  - Character Type LCD Simulator:
<http://www.geocities.com/dinceraydin/djlcddsim/djlcddsim.html>

Politechnika Łódzka

Instytut Elektroniki

Dziękuję za uwagę.

